
Cafébrand Nieuwjaarsnacht

Eindrapport

Voorwoord

Een verschrikkelijke brand in de nieuwjaarsnacht in Volendam heeft dertien doden en ongeveer 250 gewonden tot gevolg. In een zeer korte tijd verandert de feestelijke stemming van nieuwjaar in een tragedie, in een verschrikking. Vrienden, kennissen en omstanders helpen elkaar. Voordat de hulpverleners arriveren zijn zij op elkaar aangewezen. Direct is alles gericht op de reddingsoperatie. Onder moeilijke omstandigheden doen hulpverleners hun werk. Ziekenhuizen en brandwondencentra in binnen- en buitenland zetten vervolgens alles op alles om de gewonden te verzorgen. Wie de inzet van velen ziet – Volendammers en hulpverleners – weet dat er die nacht een bijna onmenselijke prestatie is verricht.

Al snel komen dan de vragen. Hoe kan dit? Wat is de oorzaak? Had het niet kunnen worden voorkomen? Wie is er verantwoordelijk? Wat leren we hiervan?

Wie de vragen probeert te beantwoorden zal zich af moeten vragen hoe het met het betreffende pand – dus vóór de brand – gesteld was. Had de eigenaar zijn verantwoordelijkheid voor de brandveiligheid genomen? Waren alle vergunningen aanwezig en was de actuele situatie daarmee in overeenstemming? Wat was het beleid van de gemeente op het gebied van brandveiligheid, wat gebeurde er aan toezicht en indien nodig aan handhaving? Wie die vragen stelt, merkt al snel dat er zaken mis zijn!

Waren de eigenaar, de gemeente, de hulpdiensten en andere betrokkenen voorbereid op een eventuele ramp om die zo snel en zo effectief mogelijk het hoofd te bieden? Was er een rampenplan, waren de deelprocessen ingevuld, was er geoefend? Wie die vragen stelt merkt opnieuw al snel dat er zaken mis zijn!

Hoe is de reddingsoperatie uitgevoerd? Hebben hulpdiensten de hun toegewezen taak uitgevoerd? Was de uitvoering zodanig dat de hulpdiensten gemeenschappelijk hebben opgetreden? Was de alarmering en de opschaling goed geregeld en uitgevoerd? Is het gewondenspreidingsplan op een effectieve wijze toegepast? Is de herplaatsing van gewonden – van ziekenhuizen naar brandwondencentra – goed verlopen? Wie die vragen stelt, merkt dat ook hier zaken zijn mis gegaan!

Het rapport bevat, conform de opdracht, een reconstructie van de verschrikkelijke gebeurtenissen. Door aandacht te besteden aan de vergunningen die voor het uitbaten van de horecagelegenheid vereist zijn wordt zichtbaar welk proces aan de brand vooraf ging. Het gaat daarbij om het gehele proces van aanvraag, verlening, controle op naleving van de eisen en de

handhaving waarbij de belangrijkste invalshoek de brandveiligheid is. Anderzijds door het onderzoek te richten op de omstandigheden die tot de fatale afloop hebben bijgedragen, alsmede op de brandbestrijding, redding en de geneeskundige hulpverlening. Een brand van deze omvang, met deze verschrikkelijke effecten, vraagt om onderzoek, vooral ook om lessen te leren teneinde herhaling als het maar enigszins mogelijk is te voorkomen.

Het incident, de ramp, wordt in de schijnwerper geplaatst, evenals de gemeente Edam-Volendam. Van te voren kan worden voorspeld dat er in zo'n onderzoek zal blijken dat er meerdere zaken voor verbetering vatbaar zijn. Er vindt als het ware een uitvergroting plaats.

Wie naar Nederland kijkt en vergelijkingen trekt met het buitenland zal zich realiseren dat we in een relatief veilig land leven. Er mag dan veel achterstand zijn met het verstrekken van vergunningen – of juist niet – en met de controle en de handhaving, dat betekent niet per definitie dat het slecht gesteld is met de brandveiligheid van onze publieksgebouwen. Toch bergt een onderzoek als het onderhavige het risico in zich dat niet het incident, de ramp, wordt uitvergroot maar de antwoorden op de daarbij te stellen vragen. Waarbij veelal de neiging niet onderdrukt kan worden om die te veralgemeniseren tot: niets deugt er!

Zoals gezegd heeft de Commissie een poging gedaan om tot een reconstructie te komen. Een reconstructie die zichtbaar maakt dat meer legitieme verwachtingen op het terrein van de brandveiligheid en het crisismanagement niet uitkomen, dan zou mogen worden verwacht. Het betreft verwachtingen die we zouden mogen hebben van een eigenaar die een horecabedrijf uitoefent. Het betreft evenzeer verwachtingen die we mogen hebben van de overheid in al zijn geledingen.

De vragen die daarop betrekking hebben zullen moeten worden beantwoord, inclusief de verantwoordelijkheden die daarbij horen. Daarop gaat de Commissie uitvoerig in.

Een waarschuwing is echter op zijn plaats. Wanneer we de schijnwerper ergens opzetten zien we daarvan veel, maar van de omgeving nauwelijks iets. Conclusies en aanbevelingen zullen dan ook weer geplaatst moeten worden in een bredere omgeving. Een omgeving waarvan we weten dat we steeds meer activiteiten op een beperkt oppervlak verbonden hebben en derhalve als samenleving steeds meer risico's lopen. Natuurlijk beperkt de evolutie zich niet tot nieuwe activiteiten. Er zijn ook tal van verbeteringen op het gebied van de veiligheid ontwikkeld zowel in de techniek als in de processen. Maar toch. Het lijkt er bijna op dat we in ons denken risico's hebben uitgesloten en als er dan toch iets mis gaat, dan veronderstellen we dat de samenleving – de overheid – er wel voor zorgt dat het zo'n vaart niet loopt. En als het dan toch een vaart loopt, dan is er ook verontwaardiging alom. Terecht?

De samenleving zijn wij allemaal. Individuen, ondernemers en overheid hebben op dit terrein elk hun eigen verantwoordelijkheid en zijn voor hun deel aanspreekbaar. Het meer in het bijzonder wijzen naar de een of de andere partij biedt geen soelaas.

In het jaarverslag 2000 van de Raad van State wordt daarover het volgende gezegd:

Met de veranderingen in de maatschappij veranderen ook de plaats en functie van de staat (...). Die veranderingen leveren tegengestelde beelden op. De staat moet terugtreden, maar wordt ook verantwoordelijk gehouden voor de (onvoorziene) risico's die burgers of bedrijven lopen. Hij moet terugtreden en aantreden.

Naar de mening van de Commissie past bij de uitvergroting die een onderzoek als van de Commissie vanzelfsprekend tot gevolg heeft, de nodige relativering. Relativering waar het gaat om te snelle en te algemene conclusies (alsof wij in een zeer brandonveilig land zouden leven).

Echter geen relativering naar de ramp in Volendam, zoals reeds opgemerkt. Evenmin waar het gaat om het dragen van verantwoordelijkheden.

De eigenaar/exploitant van de horeca- of publieksgelegenheid dient zich verantwoordelijk te achten voor de veiligheid van zijn bezoekers. Daarover kan en mag geen misverstand bestaan. Daarbij kan ook die eigenaar/exploitant niet naar anderen verwijzen.

En de overheid? Die mag en moet aangesproken worden op de taken die bij wet geformuleerd zijn. De constatering dat op een bepaald onderdeel geen of slechts in geringe mate uitvoering wordt gegeven aan de bij wet opgedragen taken – wat door een ramp als in Volendam boven tafel komt – is slecht voor het vertrouwen dat burgers kunnen hebben in die overheid.

Wanneer voorts controle achterwege blijft en handhaving slechts mondjesmaat voorkomt, dan is het vertrouwen geschokt. Taken kunnen worden heroverwogen natuurlijk. Maar bij taken die aan een overheid bij wet zijn toegedacht, daar kan geen sprake zijn van terugtreden, daar is aantreden op zijn plaats.

Dat geldt ook in Edam-Volendam. Vanaf de eerste dag dat de Commissie haar werkzaamheden is aangevangen is de Commissie gewezen op de bijzonderheid van de Volendamse samenleving. Daarbij zouden regels van buiten (Den Haag, Haarlem) vooral worden gezien als een poging zich met het dorp te bemoeien. Natuurlijk bepalen culturele elementen mede de speelruimte van het openbaar bestuur, maar ze mogen voor het openbaar bestuur nooit een reden zijn voor taakverwaarlozing.

De Commissie komt tot een reconstructie en met conclusies en aanbevelingen die tot lessen kunnen leiden. De Commissie heeft daarbij geprobeerd te voorkomen dat er overaccentuering en veralgemenisering plaats vinden.

Het is zo eenvoudig om vast te stellen dat iets niet deugt.

Het is zo gemakkelijk om voor nog meer regelgeving en voor centralisatie te pleiten.

De Commissie doet dit niet, maar legt de vinger wel bij de noodzaak dat ieder doet wat hij moet doen, en dat goed geregeld wordt dat daarop wordt toegezien.

De Commissie pleit dus wel voor meer stringente vastlegging en formalisering van bestaande afspraken en verwachtingen. Binnen de thans gehanteerde ‘zachte’ kaders blijken legitieme verwachtingen onvoldoende uit te komen.

Een nauwkeurige beschouwing laat vaak zien dat de werkelijkheid genuanceerder is. De reconstructie zal duidelijk maken dat er veel te verbeteren valt in Edam-Volendam. De rest van Nederland zal meelesen en zich realiseren dat het rapport aanleiding zal geven om ook elders de vraag te stellen hoe verantwoordelijkheid wordt ingevuld voor bij wet- en regelgeving opgedragen taken. Een lerende overheid is een absolute voorwaarde om te komen tot herstel van vertrouwen!

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	6
Leeswijzer	12

A Algemeen Deel

1	Inleiding	18
2	De Commissie en haar werkzaamheden	19
2.1	Instelling en samenstelling van de Commissie	19
2.2	Taak	20
2.3	De Commissie en de inspecties	21
2.4	Taakopvatting	25
2.5	Werkwijze van de Commissie	27
2.6	Feiten-context-referentiekader	29
3	De lokale context	34
3.1	Inleiding	34
3.2	Edam-Volendam	34
3.3	Een plaats met een eigen karakter en cultuur	36
3.3.1	De gemeenschap	36
3.3.2	Het bestuur en de politiek	37
3.3.3	Epiloog Commissie	39
3.4	Organisatie van bestuur en hulpdiensten	40
3.4.1	Gemeente Edam-Volendam	40
3.4.2	De brandweerkorpsen in Edam-Volendam	41
3.4.3	Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Waterland (ISW)	42
3.4.4	Regionale Brandweer Waterland	43
3.4.5	Politie Zaanstreek-Waterland	45
3.4.6	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR)	46
3.4.7	Territoriale incongruentie: de bestuurlijke drukte rond Edam-volendam	50
3.5	De getroffen panden en hun omgeving	51
4	De landelijke context	60
4.1	Inleiding	60
4.2	Brandveiligheid in historisch perspectief	60
4.3	Regelgeving en handhaving	61
4.3.1	Inleiding	61
4.3.2	Ontwikkelingen regelgeving	62
4.3.3	Ontwikkelingen handhaving	63
4.4	Organisatie van de rampenbestrijding	64
4.4.1	Inleiding	64

4.4.2	Situatieschets en wettelijk kader	64
4.4.3	Vorbereiding	66
4.4.4	De rol van Provincie en Rijk	69
4.4.5	Bestuurlijke coördinatie en operationele leiding	70
4.4.6	Brandweer	74
4.4.7	Politie	76
4.4.8	Geneeskundige Hulpverlening (GHOR)	78
4.4.9	Gemeente	83
4.4.10	Multidisciplinaire aspecten	85

B Toedracht en afwikkeling van de ramp

1 Brandveiligheid: vergunningverlening en handhaving 92

1.1	Inleiding	92
1.2	Regelgeving en landelijke richtlijnen brandveiligheid	92
1.2.1	Regelgeving	92
1.2.2	Landelijke richtlijnen	96
1.3	Vergunningverlening en handhaving brandveiligheid in Nederland	98
1.3.1	Inleiding	98
1.3.2	Vergunningverlening brandveiligheid	98
1.3.3	Controle brandveiligheid	99
1.3.4	Handhaving brandveiligheid	101
1.3.5	Conclusies over de praktijk van vergunningverlening, controle en handhaving brandveiligheid in Nederland	103
1.4	Vergunningverlening en handhaving brandveiligheid in de gemeente Edam-Volendam	104
1.4.1	Overzicht van de feiten	104
1.4.2	Analyse	113
1.4.3	Conclusies vergunningverlening en handhaving brandveiligheid in de gemeente Edam-Volendam	117
1.5	Vergunningverlening en handhaving ten aanzien van pand Haven 154-156	118
1.5.1	Overzicht van de feiten	118
1.5.2	Analyse	122
1.5.3	Conclusies over de vergunningverlening en handhaving ten aanzien van het pand Haven 154-156	125

2 De preparatie op de rampenbestrijding 130

2.1	Inleiding	130
2.2.	Preparatie gemeente Edam-Volendam	130
2.2.1	Planvorming	130
2.2.2	Opleiden	134
2.2.3	Oefenen	134
2.2.4	Analyse preparatie gemeente Edam-Volendam	135
2.3	Preparatie op bestuurlijke en operationele multidisciplinaire coördinatie in Edam-Volendam	138
2.3.1	Planvorming	138
2.3.2	Opleidingen	139
2.3.3	Bestuurlijke oefeningen	139

2.3.4	Analyse	140
2.4	Preparatie Regionale Brandweer Waterland	141
2.4.1	Planvorming	141
2.4.2	Opleidingen	143
2.4.3	Oefenen	143
2.4.4	Analyse	144
2.5	Preparatie regionale politie	146
2.5.1	Planvorming	146
2.5.2	Opleiding	147
2.5.3	Oefening	148
2.5.4	Preparatie van de nazorg aan politiepersoneel	148
2.5.5	Analyse	149
2.6	Preparatie brandweer	149
2.6.1	Planvorming	149
2.6.2	Opleiding	150
2.6.3	Oefenen	150
2.6.4	Preparatie van de nazorg aan brandweerpersoneel	151
2.6.5	Analyse	151
2.7	Preparatie geneeskundige hulpverlening	153
2.7.1	Planvorming	153
2.7.2	Opleiding en oefening	157
2.7.3	Preparatie van de nazorg aan geneeskundige hulpverleners	158
2.8	Conclusies en aanbevelingen preparatie	159
2.8.1	Conclusies	159
2.8.2	Aanbevelingen	162

3 De brand 168

3.1	Inleiding	168
3.2	De situatie kort voor de brand	168
3.2.1	Inleiding	168
3.2.2	Feiten	169
3.2.3	Analyse	170
3.3	Het ontstaan, de ontwikkeling en het doven van de brand	172
3.3.1	Inleiding	172
3.3.2	Feiten	172
3.3.3	Analyse	174
3.4	Het vluchtgedrag van de aanwezige personen in het pand	175
3.4.1	Inleiding	175
3.4.2	Feiten	175
3.4.3	Analyse	176
3.5	De gevolgen van de brand en het vluchtgedrag voor de slachtoffers	177
3.5.1	Het ongeval	177
3.5.2	Brandwonden en hun gevolgen	178
3.5.3	Vrijgekomen rook en zijn gevolgen	180
3.5.4	Slachtoffers	183
3.6	Conclusies en te trekken lessen	185
	Bijlage: Uitslagen van de laboratoriumproeven door DERA	185
3.6.1	Inleiding	185
3.6.2	Was het incident te voorkomen of te beperken?	185

3.6.3	Conclusies en te trekken lessen	187
3.6.4	Afsluitende conclusies en aanbevelingen over de brand en het vluchten	189
3.6.5	Afsluitende conclusies en aanbevelingen over de gevolgen voor de slachtoffers	190
4	Incidentbestrijding ter plaatse	196
4.1	Inleiding	196
4.2	Van 00.38 tot 1.00 uur	196
4.2.1	Feiten	196
4.2.2	Analyse	201
4.3	Van 01.00 tot 01.30 uur	204
4.3.1	Feiten	204
4.3.2	Analyse	208
4.4	Van 01.30 tot 02.00 uur	212
4.4.1	Feitenrelaas	212
4.4.2	Analyse	215
4.5	Van 02.00 tot 03.00 uur	218
4.5.1	Feiten	218
4.5.2	Analyse	222
4.6	Van 03.00 tot einde acute hulpverlening	226
4.6.1	Feiten	226
4.6.2	Analyse	235
4.7	Analyse en conclusies per discipline	242
4.7.1	Inleiding	242
4.7.2	Bestuurlijke en operationele multidisciplinaire coördinatie	242
4.7.3	Gemeente	246
4.7.4	Brandweer	248
4.7.5	Politie	249
4.7.6	GHOR	256
4.7.7	Nazorg aan Hulpverleners	263
4.8	Conclusies en aanbevelingen incidentbestrijding	263
4.8.1	Inleiding	263
4.8.2	Conclusies	263
4.8.3	Aanbevelingen	272
5	Geneeskundige zorg	280
5.1	Geneeskundige hulpverlening op en rond het rampterrein	280
5.1.1	Omstandershulp	280
5.1.2	Melding, alarmering en opschaling	283
5.1.3	Ambulancevervoer	289
5.1.4	Professionele hulpverlening ter plaatse	296
5.2	Geneeskundige Zorg elders	312
5.2.1	Inleiding en begrippen	312
5.2.2	Spoedeisende eerste hulp	314
5.2.3	Operaties en intensieve zorg	320
5.2.4	Herplaatsing patiënten	324
5.2.5	Gevolgen voor de reguliere zorg	327
5.2.6	Psychosociale zorg	328
5.3	Hoofdconclusies geneeskundige zorg	330

6	Bevolkingszorg	334
6.1	Inleiding	334
6.2	Schets gebeurtenissen	335
6.3	De feitelijke bevolkingszorg	339
6.4	Analyse van de feitelijke bevolkingszorg	352
6.4.1	Inleiding	352
6.4.2	Acute bevolkingszorg (tot de ochtend van 1 januari 2001)	352
6.4.3	Opvang en verzorging	353
6.4.4	Het advies- en informatiecentrum	354
6.4.5	Uitvaartverzorging	357
6.5	Conclusies en aanbevelingen bevolkingszorg	358
6.5.1	Acute bevolkingszorg	358
6.5.2	Opvang en verzorging (met uitzondering van het AIC)	358
6.5.3	Het advies en informatiecentrum	359
6.5.4	Uitvaartverzorging	362
6.5.5	Aanbevelingen	362
	Bijlage: Ervaringen uit Enschede en de Bijlmer waarvan gebruik is gemaakt in Volendam (Overeenkomsten en verschillen)	365

C Algemene conclusies

1	Inleiding	374
2	Het geheel overziend...	376
2.1	Toezicht	376
2.2	Brandveiligheid	381
2.3	Rampenbestrijding	384
3	Conclusies, aanbevelingen en te trekken lessen	387
3.1	Conclusies	387
3.2	Lessen en aanbevelingen	388

D Actieprogramma Brandveiligheid

1	Inleiding	398
2	Eerdere onderzoeken en lopende beleidsinitiatieven	400
2.1	Commissie bestuursrechtelijke en privaatrechtelijke handhaving	400
2.2	Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit (MDW)	401
2.3	Evaluatie Woningwet en Bouwbesluit	402
2.4	Inspectierapport bouwregelgeving 2000	403

2.5	SGBO-onderzoek	403
2.6	Project Versterking Brandweer	403
3	Aanvullende onderzoeken van de Commissie	404
3.1	Quickscan brandveiligheid	404
3.2	Nader onderzoek handhaving brandveiligheid	405
3.3	Onderzoek nieuwe instrumenten	405
3.4	Onderzoek jurisprudentie	406
3.5	Onderzoek toezicht op Volendam	406
3.6	NIPO-onderzoeken naar de brandveiligheid	407
4	Analyse en visie	408
5	Actiepunten voor de gemeentelijke overheid	411
5.1	Inhaalslag	411
5.2	Structurele aanpak	415
6	Actiepunten voor de overige overheden	427
7	Actiepunten voor exploitanten en bezoekers	431
8	Samenvatting	436
E	Slotbeschouwing	442
	Summary	448
	Bijlagen	470
1	Instellingsbesluit	471
2	Personele gegevens (commissie, secretariaat en staf)	474
3	Inhoudsopgave deelrapporten A en B	476
4	Overzicht inspectierapporten	477
5	Lijst van gebruikte afkortingen	478
6	Lijst van geraadpleegde literatuur en bronnen	481
7	Tussenrapportage	489

Leeswijzer

In haar Tussenrapportage voorzag de Commissie een hoofdrapport van de Eindrapportage bestaande uit de delen A t/m D. In het uiteindelijke hoofdrapport heeft de Commissie daar een deel E aan toegevoegd.

Naast het hoofdrapport, bestaande uit de delen A t/m E, bevat de Eindrapportage de integrale versies van de in opdracht van de Commissie uitgevoerde deelonderzoeken en de verzameling Inspectierapporten.

Ook is er een publieksversie van het rapport van de Commissie.

12

Deel A bestaat uit een inleiding op het Hoofdrapport. Dit deel bevat de beschrijving van de taak en de taakopvatting van de Commissie. Ook verantwoordt de Commissie gemaakte keuzen ten aanzien van werkwijze en activiteiten. Bij de te trekken lessen vermeldt de Commissie binnen welke lokale en landelijke contexten en onderzoeksresultaten zij tot haar conclusies en opvattingen komt.

Deel B heeft betrekking op de toedracht en de afwikkeling van de ramp.

Daarbij gaat het in de eerste plaats om het traject dat aan de brand vooraf ging betreffende vergunningverlening en handhaving. Daarnaast schetst de Commissie een beeld van vergunningverlening en bestuurlijke handhaving van de brandveiligheid in (andere) Nederlandse gemeenten.

De Commissie formuleert de te trekken lessen in de vorm van conclusies en aanbevelingen, en vergelijkt deze met die van de Inspecties.

In de tweede plaats betreft dat de voorbereiding van betrokken actoren op de brand en de afwikkeling van brand en de gevolgen daarvan. Daarbij gaat de Commissie ook na hoe betrokkenen zich hebben voorbereid op de multidisciplinaire samenwerking.

In de derde plaats besteedt de Commissie in dit deel B aandacht aan de brand, de brandbestrijding, de hulpverlening en nazorg. Zij kijkt in ieder geval naar de volgende processen:

- melding, alarmering en opschaling van de hulpverlening;
- brandbestrijding;
- redding en hulpverlening ter plaatse;
- coördinatie en bevelvoering op het rampterrein;
- afzetting van het rampterrein;
- verkeersbegeleiding van de hulpdiensten;
- vervoer en behandeling van de slachtoffers;

- begeleiding van slachtoffers en hun familieleden;
- nazorg voor de bevolking van de gemeente Edam-Volendam;
- nazorg voor hulpverleners;
- de beleidsmatige en bestuurlijke coördinatie van het geheel.

De geneeskundige hulpverlening gedurende de nieuwjaarsnacht, ter plaatse en in de ziekenhuizen en brandwondencentra en de nazorg komen in de vierde plaats aan de orde. Daarbij wordt opnieuw een aantal hiervoor genoemde processen behandeld. Wegens het grote aantal slachtoffers en het ingrijpende en specifieke karakter van de verwondingen, geeft de Commissie bijzondere aandacht aan het gewondenspreidingsplan, de eerste selectie (triage) van slachtoffers, het gewondenvervoer, de beschikbare ziekenhuiscapaciteit, de opvang en behandeling van slachtoffers in de ziekenhuizen, het vervoer van slachtoffers en de coördinerende rol van brandwondencentra.

Waar nodig becommentarieert de Commissie de verschillen met de conclusies van de Inspecties.

In deel C geeft de Commissie een samenvattende beschouwing over de toedracht en de afwikkeling van de cafébrand. Ook brengt de Commissie de belangrijkste conclusies en aanbevelingen met elkaar in verband. De Commissie eindigt dit deel C met de belangrijkste conclusies en lessen die te trekken zijn uit de resultaten van het onderzoek.

Deel D is het actieprogramma van de Commissie. De Commissie vergelijkt eerst haar bevindingen met relevante andere ontwikkelingen ter zake, zoals 'Handhaven op niveau', 'Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit' en andere door haar zelf verrichte onderzoeken.

Op basis daarvan formuleert de Commissie wenselijke verbeteringen in de vorm van een aanzet tot een actiegericht programma en schetst de hoofdlijnen daarvan.

De Commissie hecht daarbij aan een evenwichtige verantwoordelijkheidsverdeling tussen exploitant of de beheerder van een gebouw of een inrichting, de burger die gebruik maakt van die voorziening en de overheid die op de verschillende niveaus de zorg voor de brandveiligheid behartigt.

Deel E bevat een slotbeschouwing over vergunningverlening en handhaving, het crisismanagement bij de afwikkeling van de ramp, en de lessen van rampen en ongevallen.

Naast het hoofdrapport bevat de Eindrapportage de integrale weergave van de deel-onderzoeken. De inhoudsopgave daarvan maakt duidelijk welke in opdracht van de Commissie verricht zijn. Ten slotte zijn de rapporten van de Inspectieonderzoeken bijgevoegd.

Mensen uit Volendam zijn bereid gevonden hun ervaringen en emoties met de Commissie te delen. Een aantal ervaringen zijn in het rapport terug te vinden op de blauwe pagina's.

A

Algemeen deel

Zoon Tom en vader Thom Keizer (1)

Tom had lichte brandwonden en is behandeld in het Waterlandziekenhuis. Hij hoefde niet geopereerd te worden. Vader Thom is bestuurslid van de Belangenvereniging Slachtoffers Nieuwjaarsramp Volendam en namens dit bestuur afgevaardigde in de Stichting Slachtoffers Nieuwjaarsramp Volendam, die zich vooral bezighoudt met werving en besteding van de fondsen. Zoon Tom heeft net eindexamen atheneum gedaan en dat ging goed. Met zijn psychische conditie gaat het minder.

Vader Thom: "Tom is nu agressiever dan voorheen. Hij was onlangs betrokken bij een gewelddadig incident. Hij was met een vriendengroep in een discotheek, hier op Volendam. Ze hadden ruzie met een groep jongeren van buiten Volendam en kregen een verwensing naar het hoofd: 'Jullie hadden moeten doodbranden.' Het is een behoorlijke vechtpartij geworden. Ze hebben wat stijver geslagen dan die anderen want ze waren kennelijk wat gemotiveerder! " De vriendinnen van Tom zijn zeer ernstig verbrand. Die ouders van die niet-Volendammers hebben aangifte gedaan. Een week later zijn ze opgepakt, 's morgens om half zes. Tom heeft met zijn kornuiten 36 uur in een celletje gezeten in Purmerend en ze zijn langdurig verhoord. Normaal liggen deze jongens daar niet wakker van, maar deze jongens hebben wél net de hel meegemaakt. Er is weinig begrip getoond voor hun situatie."

Gedogen gaat hier verder

*"Ik zette mijn zoon, die vindt dat hij érg mooi haar heeft, zelf af bij 't Hemeltje. Stijf tegen de voordeur, zodat dat haar vooral niet in de war ging!
Mijn vrouw en ik hebben een paar maanden geleden zelf ook een kijkje genomen in de Hemel, met de ouders van een vriend van Tom. We zeiden toen: 'Als hier toch ooit iets gebeurt, dan is de ramp niet te overzien...' Maar we hebben niets gedaán, helemaal niets, niets, niets. Sorry, daarom past het ons nu niet om Veerman alle schuld te geven. Volendam, nee, Nederland zit vól Veermannen. Alleen bij déze heeft het noodlot toegeslagen, omdat én de nooduitgang, én de versiering én de vergunningen én de te jeugdige leeftijd én het impregneerverhaal.....
We hebben er allemaal aan bijgedragen. De regelgeving op Volendam is hetzelfde als overal, maar gedogen gaat hier verder, je kent mekaar allemaal verschrikkelijk goed, bent familie van mekaar".*

(Deel 2 zie pagina 33)

Inleiding

Op 15 januari besloot de ministerraad de onafhankelijke Commissie onderzoek cafébrand nieuwjaarsnacht 2001 in te stellen. De Commissie heeft op grond van het Instellingsbesluit (bijlage 1) tot taak de integraliteit en samenhang van de inspectierapportages te bevorderen, te rapporteren over de toedracht en de afwikkeling van de cafébrand, alsmede het doen van voorstellen voor een onderzoek naar de vergunningverlening, controle, handhaving van de brandveiligheid in de gemeenten.

In de brief aan de Tweede Kamer van 4 januari 2001 staat het volgende: "Het kabinet hecht aan onafhankelijk en integraal onderzoek naar oorzaken en omstandigheden van rampen en zware ongevallen. Hiermee kan een antwoord worden gegeven op de indringende vragen die bij getroffen personen bestaan en kunnen lessen worden geleerd, zodat dergelijke rampen in de toekomst zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen".